

АКИМОВА ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

*к. е. н., доцент кафедри фінансів та економіки природокористування
Національного університету водного господарства та природокористування*

АКИМОВ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ

*к. держ. упр., начальник відділу правового забезпечення
Національної служби посередництва і примирення*

ЕКОНОМІЧНІ СКЛАДОВІ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Особливе місце у механізмах та стратегії реалізації соціального розвитку регіону займає соціально-економічна політика на етапі посилення та домінування транзитивних тенденцій у соціально-економічному розвитку країни з характерним руйнуванням ustalених норм, появою нових, глобальних, тенденцій, порушенням послідовності та зміною ролі складових формування соціального розвитку регіону. Особливість України полягає у включенні в глобальні зміни світової економічної системи та одночасно неповному завершенні реформування економічної системи, що представляє собою залишки командно-адміністративної системи господарювання. Подібного роду накладання транзитивних тенденцій призводить до розвитку механізмів перехідного періоду, за яких зміни ключових чинників організації регіональної економічної системи виступають причиною неефективності існуючого механізму та необхідності структурних реформ, реорганізації бюджетної системи, місцевих фінансів, пошуку нових джерел для реалізації соціальних проектів.

Формування соціальної політики на рівні регіону – відносно нове явище, оскільки регіон не є достатньо самостійним носієм соціально-політичних відносин і практично не виступає суб'єктом регіональної політики, хоча регіональні проблеми соціального розвитку існували завжди і на рівні регіону здійснювалася реалізація соціальної політики за сформованими Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України та Президентом України правилами. В умовах реформування і демократизації суспільства регіональні органи державної влади і управління стають головним суб'єктом соціальної політики. Трансформація соціально-політичної системи країни супроводжується зміною самої моделі соціальної політики і її оптимізацією.

Характеристика системи соціального захисту, на сучасному етапі визначається прийнятими раніше рішеннями, які в свою чергу, можна вважати, елементами соціальної політики, виробленими на різних етапах та наслідками реалізації різного роду концепцій. Різна спрямованість, мета та цілі створення елементів соціальної політики спричиняють низьку її ефективність, нездатність передбачити перспективні соціальні проблеми та виробити інструменти їх реалізації. Поряд з цим, соціальна політика залишається відірваною від економічної системи та не інтегрованою в неї, спрямованою на забезпечення соціальних гарантій кризової економіки зрештою кінця 90-х рр. минулого століття. Базовий закон у системі місцевого самоврядування «Про місцеве самоврядування в Україні» 1997 р. не відповідає вимогам часу, в ньому досі залишається чимало неврегульованих питань [2].

Регіональна соціальна політика і система заходів з управління функціонуванням соціальної сфери гіпотетично спрямовані на стійкий соціальний розвиток в регіоні як процесу, в ході якого відбуваються істотні кількісні і якісні зміни в соціальній сфері або окремих її компонентах –

соціальних відносинах, соціальних інститутах, соціально-групових і соціально-організаційних структурах тощо. При цьому відповідно до статті 5 Конституції України, народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування [1]. Проте не всякі зміни в соціальних явищах є їх розвитком, а лише такі, при яких одні соціальні явища переходять на вищі (за об'єктивними законами соціального прогресу) ступені свого стану (прогресивний соціальний розвиток регіону), або, навпаки, – на ступені нижчого рівня (регресивний соціальний розвиток регіону). Завданням соціальної сфери стає, з однієї сторони, усунення соціальних елементів гальмування розвитку регіону.

З іншої сторони, вітчизняна практика регулювання соціального розвитку територій ототожнювала окремі елементи споживчого ринку з соціальною сферою. До них традиційно відносились газо-, водо- та електропостачання. На відміну від вітчизняного трактування соціальної сфери світова практика визначає ці елементи як ринкову інфраструктуру. Тобто, логічним є їх відтворення на комерційній основі, а попереднє трактування соціальної сфери втрачає своє значення разом зі зміною поняття соціального розвитку.

На територіальному рівні у концепції управління соціальним розвитком знаходять чітке віддзеркалення регіональні аспекти соціальної політики, оскільки економічні перетворення і структурна перебудова супроводжується посиленням міжрегіональних відмінностей в рівні життя і зайнятості населення, розшаруванням регіонів за основними соціально-економічними параметрами.

Традиційні підходи неспроможні підвищити ефективність реалізації механізму соціального розвитку, сам механізм носить номінальний характер, а соціальний розвиток виступає похідною від піднесення національної економіки. За оптимістичного сценарію – зростання економіки, відповідно до виражених чинників, для соціального розвитку регіону спостерігається розрив, виражений неспроможністю перетворити економічне піднесення у зростання соціальних стандартів, формування соціальних інститутів та інфраструктури. Як наслідок, традиційні механізми, інструменти та підходи, що ґрунтуються на делегуванні права реалізації соціальної політики через складання та затвердження планів, залишаються неефективними, а відсутність регуляторних повноважень та управлінських механізмів залишається перешкодою підвищення ефективності, формування та реалізації стратегій соціального розвитку регіону.

На даному етапі можливий виключно опосередкований вплив регіональних органів влади на соціальний розвиток через перетворення наявних повноважень у дієвий чинник-інструмент соціального зростання. В першу чергу, до повноважень регіональних органів влади, що здатні вплинути на економічне піднесення, та, як наслідок, на стимулювання економіки до продукування соціальних стандартів та гарантій, а також до формування повноцінного ринку соціальних послуг, належить бюджетний процес в межах визначеної території, дозвільна система та система державних замовлень і закупівель. На рівні теоретичного обґрунтування, що знайшло практичне впровадження на макrorівні, до такого роду чинників-інструментів належить поняття мультиплікатора – здатність до розширеного відтворення внаслідок приросту економіки за рахунок додаткових ін'єкцій резервів, як правило інвестиційних, які виникають за рахунок перерозподілу бюджету регіону на користь статей, що мають більший мультиплікативний ефект.

Отримання економічного ефекту та його конвертація в соціальний

забезпечується за рахунок комплексного застосування усіх видів мультиплікативного відтворення. Серед них, мультиплікатор інвестицій визначає приріст доходу регіональної економіки на кожну додаткову одиницю інвестицій, мультиплікатор державних витрат, визначає приріст доходу регіональної економіки на кожну додаткову одиницю державних витрат, податковий мультиплікатор, визначає приріст доходу регіональної економіки на кожну одиницю зменшення податкового навантаження.

Використовуючи зазначені елементи в якості бази економічного зростання слід звернутись до формування стратегії соціального розвитку регіону. Пропонована стратегія орієнтована на подолання комплексу негативних тенденцій, що виступають бар'єрами, і носить вибірковий адаптивний характер з чітким виділенням у структурі основних напрямків соціального розвитку регіону. Сучасний стан соціального розвитку територій та регіональних економік характеризується неадекватністю та неефективністю існуючих механізмів реалізації соціальної політики, через що витрати на неї знаходяться на високому рівні без відчутних ефектів для суспільства. Існуюча система соціального розвитку повною мірою ототожнюється із системою соціального захисту, де здійснювана політика обмежується наданням допомоги найменш забезпеченим. Відсутні стратегічні засади реалізації соціальної політики, а на рівні регіону недостатньо регуляторних механізмів для управління соціальними процесами.

Соціальна політика регіону є недосконалою. З однієї сторони, причиною цього виступає відсутність методологічної бази та застосування традиційних методик регулювання соціальних відносин та управління соціальним розвитком без урахування ринкової кон'юнктури, тенденцій спровокованих транзитивними процесами в період переходу до ринкових механізмів та залучення до глобальних економічних процесів. З іншої сторони, обсяг наданих для регіонів повноважень недостатній для регулювання розвитку економічних систем. Тому у розпорядженні територій залишається виключно дозвольна система та стимулювання регіональної економіки, як напряму зниження соціальної напруги через збільшення робочих місць, переведення соціальної сфери на комерційну основу із зростанням якості послуг, зокрема, медичних, освітніх, побутових, спортивно-оздоровчих тощо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відом. Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 19.
2. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України // Відом. Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

БАГНІЮК ВАЛЕРИЯ

*студентка факультета управління Академії управління
при Президенті Республіки Беларусь*

ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕКЛАРИРОВАНИЯ ТАМОЖЕННОЙ СТОИМОСТИ СУБЪЕКТАМИ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Таможенная стоимость – это стоимость товаров определенная для таможенных целей. Декларирование таможенной стоимости ввозимых товаров осуществляется путём заявления сведений о методе определения таможенной стоимости товаров, величине таможенной стоимости товаров, об